

2. Музичук О. М. Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні: монографія / О. М. Музичук. - Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2010. - 654 с.
3. Васильчук С.С. Характерні особливості податкового контролю за справлянням непрямих податків / С.С. Васильчук // Європейські перспективи. – 2015. – № 4. – С. 132-134.

Ганна Діміч

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: кан. екон. наук, ст. викладач Дмитрів В.І.

ЕВОЛЮЦІЯ ПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЮ В УКРАЇНІ

Проблематику земельного оподаткування і землекористування досліджували провідні як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, серед яких варто відмітити праці І.Лукінова, І. Буздолова, П.Саблука, М.Дем'яненка, М.Федорова, В.Заяця, Л.Тулуша. Не зважаючи на комплексність та повноту досліджень попередників, вважаємо, що не всі проблеми податкового регулювання земельних відносин є остаточно вирішеними, а тому постає необхідність подальших наукових пошуків шляхів оптимального розв'язання даного наукового завдання.

Дослідження історичного досвіду та поєднання вказаних складових впливають на тенденції розвитку природоресурсних норм у різних галузях права, зокрема податковому. Це допомагає спрогнозувати можливі шляхи їх розвитку, виявити та виробити способи їх удосконалення. Таким чином, питання про історичні аспекти формування поняття плати за землю в Україні є актуальним як у теоретичному, так і в практичному плані.

Земельний податок є одним із перших у вітчизняній історії податкових платежів. Він сплачувався ще за часів Київської Русі і мав цільовий, адресний характер. Уперше своє нормативне оформлення земельний податок здобув на українських територіях, які входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій у XVIII–XIX століттях, що було пов'язано з утвердженням капіталістичних основ економіки, становленням правової системи, законодавчим закріпленням приватної власності на землю тощо.

Водночас значна кількість видів податків, зокрема земельного, що стягувалася у грошовій формі, вимагала створення не тільки системи їх збору, але й відповідного реєстру обліку платників податків, видатків тощо.

Після руйнування Запорозької Січі та приходу нової влади – Російської імперії, з'являються нові течії у земельно-правовій, податковій історії українських територій. Після загального впорядкування проблемних питань правотворчості у другій половині XIX століття та у зв'язку зі стрімким піднесенням промислового розвитку у Росії було проведено фінансову реформу та замінено подушний податок на податок з нерухомого майна [1].

Наступним важливим етапом історії формування категорії „плата за землю” є зміна державного ладу на українських територіях, що пов'язано зі становленням радянської влади, наслідком якої була націоналізація земель. Відповідно до Декрету „Про справляння прямих податків” від 24 жовтня 1917 року скасовувалися податки, які не влаштовували владу з політичних або економічних міркувань. У зв'язку з націоналізацією земель поземельний податок, а також земські та мирські збори було скасовано ухваленням Декрету „Про землі”, яким ліквідовано приватну власність на землю та введено заборону її оренди.

Стосовно земельного податку потрібно зазначити, що сільське населення у перші роки нової економічної політики (непу) сплачувало податки у натуральній формі з різних видів сільськогосподарської продукції, які потім було замінено єдиним натуральним податком.

Отже, до початку 90-х років XX століття основу земельного права становив інститут права виключної власності держави на землю. А терміна „плата за землю” в сучасному розумінні не існувало взагалі. Землі належали одному суб'єкту земельних правовідносин – державі. Інші суб'єкти земельних відносин – громадяни та юридичні особи – володіли

землею тільки на праві землекористування, яке вважалося похідним і, відповідно, залежним від права виключної власності держави на землю.

З проголошенням нашої державою незалежності та обранням демократичного шляху її розвитку постало питання про реформування земельних відносин. У зв'язку з цим приймається ряд нормативно-правових актів, зокрема 18 грудня 1990 року Постанова Верховної Ради України „Про земельну реформу”, якою всі землі країни розподілено на три види: приватну, колективну та державну власність, 7 лютого 1991 року – Закон України „Про власність”, 10 листопада 1994 року – Указ Президента України „Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільсько господарського виробництва”. Ці законодавчі акти відіграли важливе значення у процесі формування сучасного поняття „плата за землю”.

Виходячи із законодавчих приписів згаданих вище нормативно-правових актів, поняття „плата за землю” містить два елементи: земельний податок та орендну плату за землю, залежно від настання відповідних юридичних фактів виникає обов'язок щодо їх сплати. Власники земельних ділянок сплачують земельний податок, а орендарі – орендну плату.

Безумовно, з ухваленням Податкового кодексу (далі – ПК України) наявна система оподаткування зазнала суттєвих змін. Майже всі нововведення та коригування набули чинності з 1 січня 2011 року. Проте, як і раніше, плата за землю належить до загальнодержавних податків і справляється у формі земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності (п. 14.1.147 ПК України) [2].

Згідно з положеннями ПК України поняття „плата за землю” є узагальнюючим. Так, земельний податок, відповідно до приписів ПК України, – це обов'язковий платіж, що справляється з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів, а орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності – це обов'язковий платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою. Плата за землю є прямим, загальнодержавним обов'язковим платежем, який сплачується на всій території України фізичними і юридичними особами.

Викладене дозволяє зробити висновок, що фундамент формування сучасного земельного та податкового законодавства було закладено в останньому десятиріччі ХХ століття. В основі цього процесу лежало як створення нових правових інститутів і механізмів земельної реформи, так і необхідність у забезпеченні правонаступності правового регулювання земельних відносин. Сучасне земельне законодавство розглядає землю в комплексі: і як природний ресурс, і як майно. Саме так, виходячи з історичного досвіду та поєднуючи зазначені складові, можна забезпечити раціональне використання та охорону земель як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави.

Література:

1. Нелін О. І. Про розвиток зобов'язального права на Україні на початку ХІХ ст. / О. І. Нелін // Проблеми правознавства. – 1990. – № 51. – С. 33–38.
2. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

Юлія Дмитришин

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: кан. екон. наук, доцент Валігура В.А.

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

Євроінтеграційний курс України є безальтернативним, за яким ховаються труднощі, випробування, певні розчарування, усвідомлення того, що для нас національний егоїзм –